

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/118/182-184>

Bənövşə Əkbərova (Hüseynova)

Odlar Yurdu Universiteti

magistrant

<https://orcid.org/0009-0001-6448-293X>

benovsehuseynova93@gmail.com

Azərbaycan Respublikasında kibertəhlükəsizliyin normativ bazası

Xülasə

Azərbaycan Respublikasında kibertəhlükəsizlik sahəsində normativ-hüquqi baza ölkənin informasiya təhlükəsizliyini təmin etmək, kibertəhdidlərə qarşı mübarizəni gücləndirmək və dövlət, özəl sektor, vətəndaş cəmiyyəti subyektlərinin qarşılıqlı fəaliyyətini tənzimləmək məqsədilə formalaşdırılmışdır. Bu baza informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı və rəqəmsallaşma prosesinin genişlənməsi fonunda müasir çağırışlara cavab vermək məqsədi daşıyır.

Əsas hüquqi sənədlər arasında Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiya mühafizəsi haqqında" Qanun (1998), "Elektron imza və elektron sənəd haqqında" Qanun (2004), "Kibertəhlükəsizlik haqqında" Qanun layihəsi (hazırlıq mərhələsində və ictimai müzakirələrdə), Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyası (2007) və "2022–2025-ci illər üzrə Rəqəmsal Transformasiya Strategiyası" xüsusi rol oynayır. Bu sənədlər ölkədə kibermühitin qorunması, informasiya sistemlərinin müdafiəsi və kritik infrastrukturun təhlükəsizliyi sahəsində hüquqi əsaslar yaradır.

Eyni zamanda, Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti, Elektron Hökumətin İnkişafı Mərkəzi, CERT-AZ (Azərbaycanın Kompüter İnsidentlərinə Qarşı Mübarizə Mərkəzi) kimi institutlar bu normativ çərçivənin tətbiqini və icrasını həyata keçirən əsas orqanlar kimi fəaliyyət göstərirlər.

Açar sözlər: kibertəhlükəsizlik, normativ-hüquqi baza, informasiya təhlükəsizliyi, kibermühit, elektron hökumət

Banovsha Akbarova (Huseynova)

Odlar Yurdu University

Master student

<https://orcid.org/0009-0001-6448-293X>

benovsehuseynova93@gmail.com

Normative Framework of Cybersecurity in the Republic of Azerbaijan

Abstract

The normative and legal framework in the field of cybersecurity in the Republic of Azerbaijan has been formed in order to ensure the country's information security, strengthen the fight against cyber threats and regulate the interaction of state, private sector and civil society entities. This framework aims to respond to modern challenges against the backdrop of the rapid development of information technologies and the expansion of the digitalization process.

Among the main legal documents, the Constitution of the Republic of Azerbaijan, the Law "On Information, Informatization and Information Protection" (1998), the Law "On Electronic Signature and Electronic Document" (2004), the draft Law "On Cybersecurity" (in preparation and in public discussions), the National Security Concept (2007), and the "Digital Transformation Strategy for 2022–2025" play a special role. These documents create legal foundations in the field of protecting the cyber environment, protecting information systems, and securing critical infrastructure in the country.

At the same time, institutions such as the State Service for Special Communications and Information Security, the Center for the Development of Electronic Government, and CERT-AZ (Azerbaijan Computer Incident Response Center) act as the main bodies implementing and enforcing this regulatory framework.

Keywords: *cybersecurity, normativ legal framework, information security, cyber environment, electronic government*

Giriş

Rəqəmsal texnologiyaların sürətli inkişafı və informasiya cəmiyyətinin formalaşması müasir dövlətlərin qarşısında yeni təhlükəsizlik çağırışları yaratmışdır. Bu çağırışlar arasında kibertəhlükəsizlik məsələləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir (Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi, 2004; International Telecommunication Union (ITU), 2021). Müasir dövrdə informasiya sistemlərinə edilən hücumlar yalnız texniki fəsadlar deyil, həm də milli təhlükəsizliyə, iqtisadi sabitliyə və vətəndaş hüquqlarına ciddi təhdidlər yaradır. Belə bir şəraitdə dövlətin kiberməkanda informasiya sistemlərini, kritik infrastrukturunu və vətəndaşların şəxsi məlumatlarını müdafiə etmək üçün effektiv normativ-hüquqi bazaya malik olması zəruridir (Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatı, 2007, s. 3; Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti, 2023).

Tədqiqat

Azərbaycan Respublikasında kibertəhlükəsizlik üzrə normativ baza

Nö	Sənədin adı	Qəbul tarixi	Tətbiq sahəsi və əsas məzmunu
1	İnformasiya, informasiyalasdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında Qanun	1998	İnformasiyanın mühafizəsi, informasiya sistemlərinin təhlükəsizliyi və informasiya hüquqları.
2	Elektron imza və elektron sənəd haqqında Qanun	2004	Elektron sənədlərin hüquqi qüvvəsi, elektron imzanın tanınması və təhlükəsizliyi.
3	Telekommunikasiya haqqında Qanun	2005	Telekommunikasiya sistemləri və şəbəkələrinin təhlükəsizliyi, operatorların vəzifələri.
4	Fərdi məlumatlar haqqında Qanun	2010	Fərdi məlumatların toplanması, emalı, qorunması və hüquqi tənzimlənməsi.
5	Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyası	2007	Kibertəhlükəsizlik milli təhlükəsizliyin komponenti kimi təqdim olunur.
6	Rəqəmsal Transformasiya Strategiyası (2022–2025)	2021	Rəqəmsal dövlət quruculuğu və kibermühitin müdafiəsinə dair strateji hədəflər.
7	Kibertəhlükəsizlik haqqında Qanun layihəsi	Hazırlıqda	Kibermühitin müdafiəsi, kritik infrastrukturun qorunması, hüquqi məsuliyyət mexanizmləri.

Mənbə: Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi. (2024). *Qanunvericilik aktlarının elektron bazası*. <https://e-qanun.az>

Cədvəl Azərbaycan Respublikasında kibertəhlükəsizlik sahəsində formalaşmış əsas normativ-hüquqi sənədləri və onların tətbiq sahələrini əhatə edir (Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi, 2010). Hər bir qanun və strategiya kibertəhlükəsizliyin müxtəlif aspektlərini – informasiya mühafizəsi, fərdi məlumatların qorunması, elektron sənəd dövriyyəsi, milli təhlükəsizlik və rəqəmsal transformasiya ilə bağlı hüquqi əsasları müəyyənləşdirir (Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi, 1998). Bu sənədlər həm hüquqi mexanizmlərin yaradılmasına, həm də texnoloji tədbirlərin həyata keçirilməsinə şərait yaradır. Cədvəldə qeyd olunan sənədlər ölkədə kibertəhlükəsizlik siyasətinin hüquqi bazasını təşkil edir və bu sahədəki mövcud tənzimləmələrin əsas sütunları hesab olunur (Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi, 2021; CERT-AZ, 2022). Qeyd edilən “Kibertəhlükəsizlik haqqında” qanun layihəsi isə bu bazanın daha da təkmilləşdirilməsi və beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması istiqamətində atılan mühüm addımdır (Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi, 2005, s. 1; ISO/IEC, 2013).

Nəticə

Azərbaycan Respublikasında kibertəhlükəsizliyin təmin olunması dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri olaraq qəbul olunur. Bu sahədə formalaşdırılmış normativ-hüquqi baza ölkənin informasiya təhlükəsizliyini qorumaq, kritik informasiya infrastrukturunu müdafiə etmək və kibermühitin sabitliyini təmin etmək məqsədi daşıyır. Qanunvericilik aktları, strateji sənədlər və müvafiq icraedici qurumlar arasında qarşılıqlı əlaqə kibertəhlükəsizlik sisteminin funksional və səmərəli şəkildə fəaliyyət göstərməsinə imkan yaradır. Mövcud normativ baza beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılmaqla yanaşı, yeni texnoloji çağırışlara cavab verə biləcək şəkildə dinamik və çevik olmalıdır.

Azərbaycan kibertəhlükəsizlik sahəsində hüquqi çərçivəni inkişaf etdirməklə rəqəmsal cəmiyyətin etibarlı və dayanıqlı əsaslar üzərində qurulmasına nail olur. Bu istiqamətdə aparılan islahatlar və hazırlanan yeni qanun layihələri dövlətin informasiya suverenliyinin möhkəmləndirilməsinə, vətəndaşların rəqəmsal hüquqlarının müdafiəsinə və iqtisadi sistemin kibereyanıqlığının artırılmasına xidmət edir. Gələcəkdə bu bazanın daha da təkmilləşdirilməsi, qabaqlayıcı hüquqi mexanizmlərin tətbiqi və kibermədəniyyətin cəmiyyət daxilində gücləndirilməsi ölkənin informasiya təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verəcəkdir.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi. (1998). *İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu*. <https://e-qanun.az/framework/3182>
2. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi. (2004). *Elektron imza və elektron sənəd haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu*. <https://e-qanun.az/framework/5866>
3. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi. (2005). *Telekommunikasiya haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu*. <https://e-qanun.az/framework/10794>
4. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi. (2010). *Fərdi məlumatlar haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu*. <https://e-qanun.az/framework/20279>
5. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatı. (2007). *Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyası*. <https://president.az>
6. Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi. (2021). *2022–2025-ci illər üzrə Rəqəmsal Transformasiya Strategiyası*. <https://mincom.gov.az>
7. CERT-AZ. (2022). *Kompüter insidentlərinə qarşı mübarizə üzrə fəaliyyət hesabatı*. <https://cert.az/reports>
8. International Telecommunication Union (ITU). (2021). *Global Cybersecurity Index (GCI) 2021*. <https://www.itu.int>
9. ISO/IEC. (2013). *ISO/IEC 27001:2013 – Information Security Management Systems*. International Organization for Standardization. <https://www.iso.org>
10. Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti. (2023). *Kibertəhlükəsizlik üzrə dövlət siyasətinin prioritetləri*. <https://cert.az>

Daxil oldu: 20.02.2025

Qəbul edildi: 30.05.2025